

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Integration of Constructive Controversy and Case Study Methods to Enhance Critical Thinking Ability of Grade 5 Students

วีรภัทร โตบุญมี^{1*}, ศักดา สวาทะนันท์² และนัตต อัสภาภรณ์²

Weerapat Toboonmee^{1*}, Sakda Swathanan² and Natad Assapaporn²

¹นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹Graduate Student in Curriculum and Instruction Division, Faculty of Education, Chiang Mai University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

²Assistant Professor Dr. of Curriculum and Instruction Division, Faculty of Education, Chiang Mai University

*Corresponding author, E-mail: mekweerapat@gmail.com

(Received: April 12, 2026; Revised: May 21, 2026; Accepted: May 22, 2026)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดบ้านแหลม อำเภอแม่เมว จังหวัดลำปาง จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการสร้างและประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด 2) ผลความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.50 และมีคะแนนร้อยละพัฒนาการ เท่ากับ 53.55 แปลผลได้ว่า มีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ : แนวคิดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์, การใช้กรณีศึกษา, การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา, ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์, ความรู้เรื่องสิทธิเด็ก

Abstract

The objectives of this study were to: 1) develop lesson plans integrating constructive controversy and case studies to enhance the critical thinking ability of Grade 5 students; and 2) investigate the critical thinking ability of Grade 5 students after learning through the integration of constructive controversy and case studies.

The target group used in this study consisted of 8 Grade 5 students studying in the second semester of the 2025 academic year at Wat Ban Khaem School, Mae Moh District, Lampang Province. The research instruments included lesson plans integrating constructive controversy and case studies designed to enhance the critical thinking ability of Grade 5 students, and a critical thinking ability test.

The results revealed that: 1) the development and evaluation of the 5 lesson plans integrating constructive controversy and case studies to enhance the critical thinking ability of Grade 5 students yielded an overall evaluation at the highest level of appropriateness. 2) The critical thinking ability of the Grade 5 students after learning through the integration of constructive controversy and case studies showed an average score of 29.50 and a developmental percentage of 53.55, which indicates a high level of development.

Keywords: Constructive Controversy, Case Study, Learning Management Integrating Constructive Controversy and Case Study, Critical Thinking Ability, Children's Rights Knowledge

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 หรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) คือโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การสื่อสาร เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งทั้งหมดล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของทุกคนในสังคมทั้งสิ้น (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, 2560) ดังนั้น เพื่อจะก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกคนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 นั่นคือ 3Rs8Cs โดยทักษะสำคัญที่เน้นคือ การคิดเชิงวิพากษ์และการคิดแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการคิดอย่างเป็นระบบ การหาเหตุผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และการมีวิจารณญาณในการรับข้อมูล (อาภรณ์ สุขุมเพชร, 2559) การคิดเชิงวิพากษ์จึงเป็นทักษะสำคัญที่ทุกคนจำเป็นต้องมีเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lau, 2011) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาในปัจจุบันยังพบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการคิด เชิงวิพากษ์ของนักเรียน อาทิ การขาดทักษะในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและการจำกัดด้วยกรอบการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำมากกว่าการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Mehta, et al., 2018) บทบาทส่วนใหญ่มักอยู่ที่ครูผู้สอนที่เน้นการบรรยายและให้นักเรียนอ่านหนังสือ ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกฝนและค้นคว้าด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนได้รับสถานการณ์ใหม่ ๆ มักจะไม่สามารถบอกเหตุผลหรือวิธีการที่ได้มาซึ่งคำตอบ หรือไม่สามารถสังเคราะห์ความรู้เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลได้ซึ่งความสามารถเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการคิดเชิงวิพากษ์ สอดคล้องกับผลการประเมินสมรรถนะของนักเรียนตามมาตรฐานสากล PISA ของประเทศไทยในปี 2022 ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านคณิตศาสตร์ 394 คะแนน ด้านวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน และด้านการอ่าน 379 คะแนน ลดลงอย่างต่อเนื่อง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนไม่คุ้นเคยกับการคิดเชิงวิพากษ์และยังคงเคยชินกับการเรียนรู้แบบท่องจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิและหน้าที่พลเมือง การอยู่ในสังคมที่ซับซ้อนทำให้ผู้เรียนไม่สามารถอาศัยเพียงการท่องจำข้อกฎหมายหรือสิทธิพื้นฐานได้ แต่จำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ ในการนำความรู้และหลักฐานมาวิเคราะห์สถานการณ์ประเมินความถูกต้องและสามารถตั้งคำถามหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเมื่อเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิในชีวิตจริง

โรงเรียนวัดบ้านแหมเป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 และจากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนวัดบ้านแหม พบว่า ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะนักเรียนจำนวนทั้งหมด 8 คน ประสบปัญหาในการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งสะท้อนถึงสภาพปัญหาในการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการอ่านและวิเคราะห์ เพื่อแยกแยะข้อมูลและถ่ายทอดออกมาเป็นเหตุผลที่ผ่านการกลั่นกรองไม่ได้ อีกทั้งยังไม่สามารถแยกแยะข้อมูลที่มีคุณค่าออกจากข้อมูลที่เป็นเท็จหรือบิดเบือนได้ ส่งผลให้ไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีวิจารณญาณ รวมถึงขาดวิจารณญาณในการเสพข่าวสารและสื่อกระแสสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีพื้นฐานทางการอ่านภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อวิเคราะห์และจับใจความไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจและความสามารถในการวิพากษ์ใช้ความรู้เพื่อให้เหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังเห็นได้จากผลการทดสอบทางศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับประเทศในรายวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2568) พบว่า นักเรียนทั้งหมดมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.17 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับประเทศ และสาระที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการทำความเข้าใจบริบทของเนื้อหา หากผู้เรียนไม่สามารถจับใจความหรือแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็นในบทความได้ ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์ ตีความ และประเมินข้อโต้แย้งได้อย่างสมเหตุสมผล การขาดทักษะดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ ทำให้นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อนำไปตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์ทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มีคะแนนฐานเดิมไม่ผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

จากปัญหาที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่า การคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกันให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการสนับสนุนที่ชัดเจนและมีระบบจากทั้งผู้สอนและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ คือ การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยเน้นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกแทนการบรรยายเพียงอย่างเดียว และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน โดยแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาสนใจและเลือกใช้ คือ การบูรณาการแนวคิดที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ (Johnson, Johnson & Holubec, 2002) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่มในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมองปัญหาจากหลากหลายมุมมอง แนวคิดนี้ถูกสร้างและพัฒนาโดย Roger T. Johnson และ David W. Johnson ซึ่งถือเป็นทฤษฎีของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการพิพาทเกิดขึ้นเมื่อความคิดเห็น ข้อมูล ทฤษฎี หรือข้อสรุปของสมาชิกในกลุ่มไม่ตรงกัน และสมาชิกในกลุ่มพยายามหาข้อสรุปร่วมกัน การพิพาทเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับการอภิปรายข้อดีและข้อเสียของการกระทำ โดยมุ่งเป้าหมายไปที่การแก้ปัญหาใหม่ ๆ การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ช่วยเสริมทักษะการทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนในขณะเดียวกันยังสร้างทัศนคติเชิงบวกและเพิ่มแรงจูงใจในการเข้าปัญหาและแนวทางแก้ไขมากขึ้น จากการศึกษาโดย วิสริติ อินทร์เลี้ยง (2558) ยืนยันว่า การใช้การจัดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และ พิชชากร บุรุษพัฒน์ (2562) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ เบญจรัตน์ ใจบาน (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้กรณีศึกษา ซึ่งเป็นการนำเหตุการณ์จริงหรือสถานการณ์สมมติมาให้นักเรียนศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การคิดเชิงวิพากษ์ และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขั้นตอนสำคัญของพิพาทเชิงสร้างสรรค์มี 6 ขั้นตอน ซึ่งผู้ศึกษา

นำมาสังเคราะห์และปรับใช้ ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดประเด็นปัญหา (กรณีศึกษา) ขั้นที่ 2 เลือกประเด็นปัญหาที่ขัดแย้ง ขั้นที่ 3 ค้นหาข้อมูล ขั้นที่ 4 พิพาทและอภิปราย ขั้นที่ 5 ตรวจสอบ และการประเมินผล และ ขั้นที่ 6 สรุปและทบทวน ขั้นตอนเหล่านี้ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกันในกลุ่ม และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีการอภิปรายและการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ อีกกลวิธีหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับใช้ในการวิพากษ์ คือ การใช้กรณีศึกษา การสอนโดยใช้กรณีศึกษา ถือเป็นวิธีการที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน การใช้กรณีศึกษาเป็นวิธีการศึกษาเหตุการณ์หรือปัญหาจริงที่มีความซับซ้อน โดยการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าปัญหามาได้บริบทจริง การเรียนรู้จากกรณีศึกษา ช่วยเสริมทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการนำเสนองาน และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การใช้กรณีศึกษายังช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการตัดสินใจช่วยให้นักเรียนสามารถคิดในมุมมองที่หลากหลาย ทำให้สามารถตัดสินใจภายในเวลาที่กำหนดได้ จากการศึกษางานวิจัยของ วรุตม์ อินทฤทธิ์ (2558) พบว่า การใช้กรณีศึกษาในการสอนสังคมศึกษาส่งผลให้ความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าที่สูงขึ้นหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา การบูรณาการวิธีการเหล่านี้เข้าด้วยกัน คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา ถือเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ การบูรณาการนี้ หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่บูรณาการการวิเคราะห์กรณีศึกษาร่วมกับกระบวนการพิพาทหรือการถกเถียงเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจเชิงวิพากษ์ในบริบทที่มีความซับซ้อนการใช้กรณีศึกษาเป็นเสมือนสนามปัญหา ที่มีความซับซ้อนและมีหลายมุมมอง ซึ่งจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิพาทเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลในกรณีศึกษา (ขั้นกำหนดประเด็นปัญหา) ได้แย้มความคิดเห็นที่แตกต่างกันด้วยหลักฐาน (ขั้นการพิพาทและอภิปราย) และนำไปสู่การหาข้อสรุปร่วมกันอย่างมีเหตุผล (ขั้นตรวจสอบและการประเมินผล) การศึกษาโดย เบญจรัตน์ ใจบาน (2562) พบว่า การใช้กลวิธีพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษาช่วยเพิ่มทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน รวมถึงทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และกระตุนความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการวิธีการเหล่านี้เข้าด้วยกันจึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์

จากปัญหาและความสำคัญดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง สิทธิเด็ก ซึ่งมีความสำคัญต่อการปกป้องตนเองจากการถูกละเมิดสิทธิ ภายใต้สภาพสังคมและสื่อออนไลน์ที่ซับซ้อนทำให้นักเรียนประเมินสถานการณ์ได้ยาก ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้การบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านแหลม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ใหม่ทางด้านการค้นคว้าแบบอิสระ และรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. **แนวคิดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์** หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มโดยละความสามารถ เก่ง กลาง อ่อน เพื่ออภิปรายในประเด็นที่มีความขัดแย้งทางความคิด โดยผู้เรียนต้องนำเสนอเหตุผลโต้แย้งบนพื้นฐานของข้อมูล และพยายามหาข้อสรุปร่วมกันที่เหนือกว่าความคิดเดิมของตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงมนทัศน์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. **การใช้กรณีศึกษา** หมายถึง หมายถึง วิธีการสอนที่ใช้สถานการณ์จริงหรือเหตุการณ์สมมติเกี่ยวกับประเด็นสิทธิเด็ก จากสื่อต่าง ๆ เช่น ข่าวออนไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้นักเรียนได้วิเคราะห์ สาเหตุประเด็นปัญหา และฝึกการตัดสินใจในบริบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง

3. **การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา** หมายถึง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นโดยร้อยเรียงขั้นตอนการวิเคราะห์กรณีศึกษาเข้ากับกระบวนการโต้แย้งทางความคิด ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) กำหนดประเด็นปัญหา (กรณีศึกษา) (2) เลือกประเด็นปัญหาที่ขัดแย้ง (3) ค้นหาข้อมูล (4) พิพาทและอภิปราย (5) ตรวจสอบและการประเมินผล (6) สรุปและทบทวน เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

4. **ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์** หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนในการประเมินข้อมูล และหลักฐานก่อนการตัดสินใจ โดยวัดผ่านแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การสรุปความ การยอมรับข้อตกลง เบื้องต้น การอนุมาน การตีความ และการประเมินข้อโต้แย้ง ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถ ในการคิดเชิงวิพากษ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Watson และ Glaser (1980)

5. **ความรู้เรื่องสิทธิเด็ก** หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถอธิบายนิทัศน์พื้นฐาน หลักการและขอบเขตของสิทธิที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมายและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยครอบคลุมสาระสำคัญ 4 ด้านหลัก คือ (1) สิทธิในการมีชีวิตรอด (2) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง (3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และ (4) สิทธิที่จะมีส่วนร่วม โดยในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นไปที่การนำความเข้าใจดังกล่าวมาใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับกระบวนการพิพาทเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์กรณีศึกษาและประเมินสถานการณ์การละเมิดสิทธิเด็กได้อย่างสมเหตุสมผล

ประโยชน์ที่รับจากการศึกษา

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น

2. ครูมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. สถานศึกษาได้แนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงคุณลักษณะที่เกี่ยข้องให้กับนักเรียนในทุกระดับชั้น

วิธีดำเนินการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดบ้านแหลม ตำบลแม่มาะ อำเภอมะมาะ จังหวัดลำปาง จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นห้องที่ผู้ศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนในรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และจากการศึกษาผลการประเมินเบื้องต้นด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการสังเกตพฤติกรรม ในชั้นเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์โดยรวมอยู่ในระดับควรปรับปรุง ในทุกองค์ประกอบ เนื่องจากยังขาดทักษะพื้นฐานในการอ่านจับใจความสำคัญและการคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล อย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถแสดงเหตุผลเพื่อประกอบการตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผลและมีพฤติกรรมมารยาทขาดวินัย ในการเสกสือและข่าวสารจากสังคมออนไลน์ คล้อยตามข้อมูลที่ขัดแย้งกันโดยไม่มีการตั้งคำถามหรือตรวจสอบข้อเท็จจริง

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รหัสวิชา ส51101 เรื่อง สิทธิเด็ก ประกอบด้วย อิงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ดังนี้

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัดระหว่างทาง ส 2.1 ป.5/2 เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรจัดการกระทำ คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ก่อนและหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย รายการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ 2) กิจกรรมการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล พบว่า มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58

2. แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง สิทธิเด็ก โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้น ตามแนวคิดของ Watson and Glasor, 1980 แบบวัดนี้ย จำนวน 15 ข้อ มีการประเมิน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถสรุปความ 2) ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) ความสามารถในการอนุมาน 4) ความสามารถในการตีความ และ 5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพ ความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบของความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ เกณฑ์การประเมิน โดยการหา ค่า IOC พบว่า มีความสอดคล้องกับแปรของการศึกษาอยู่ในระดับนำไปใช้ได้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 และนำแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปใช้ กับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดท่าสี่ ซึ่งมีบริบทคล้ายกัน จำนวน 11 คน พบว่าแบบทดสอบ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.43 - 0.67 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.43 - 0.78 สามารถนำไปใช้ได้มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่าสามารถนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือขออนุญาตจากสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาพื้นฐานและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้บริหารโรงเรียนวัดบ้านแคมเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ้านแคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 8 คน
2. จัดเตรียมการสอน สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา เตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยชี้แจงทำความเข้าใจสร้างความคุ้นเคย กำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้ศึกษาประเมินความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ก่อนใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ที่ผู้ศึกษาเป็นผู้สร้างขึ้นตามแนวคิดของ Watson and Glasor, 1980 จำนวน 1 ชั่วโมง
4. ดำเนินการสอน โดยผู้ศึกษาดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างไว้เพื่อป้องกันมิให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อนอันเนื่องมาจากตัวครูผู้สอน
5. ผู้ศึกษาประเมินความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์หลังใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ที่ผู้ศึกษาเป็นผู้สร้างขึ้น จำนวน 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกับการประเมินก่อนใช้แผนการจัดการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา เรื่อง สิทธิเด็ก

1.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

- 1.2 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

1.3 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน มีดังนี้ ด้านการวิเคราะห์จุดประสงค์ที่ต้องมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจน กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ต้องมีความชัดเจนว่าต้องการให้ ใคร ทำอะไร และต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอย่างไร ซึ่งผู้ศึกษาได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การประเมินความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การแปลผลร้อยละ ที่ปรับจากเกณฑ์ในการตัดสินคะแนน 4 ระดับ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ผลการตัดสินการคิดเชิงวิพากษ์
0 – 31	มีการคิดเชิงวิพากษ์ในระดับ ควรปรับปรุง
32 – 49	มีการคิดเชิงวิพากษ์ในระดับ ปานกลาง
50 – 69	มีการคิดเชิงวิพากษ์ในระดับ ดี
70 – 100	มีการคิดเชิงวิพากษ์ในระดับ ดีมาก

3. การประเมินพัฒนาการความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ โดยการคำนวณคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (Relative gain score) จากแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของ อนุวัติ คุณแก้ว (2562) ดังนี้

วารสารหลักสูตรและการสอน มช.

$$\text{คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์} = \frac{\text{คะแนนหลังเรียน} - \text{คะแนนก่อนเรียน}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนก่อนเรียน}} \times 100$$

จากนั้นแปลผลคะแนนตามเกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการของ อนุวัติ คุณแก้ว (2562) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

คะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ
76 - 100	พัฒนาการระดับสูงมาก
51 - 75	พัฒนาการระดับสูง
26 - 50	พัฒนาการระดับปานกลาง
0 - 25	พัฒนาการระดับต่ำ

ผลการศึกษา

1. ผลการสร้างและประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการนิศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กรณีศึกษาที่นำมาบูรณาการ และจำนวนชั่วโมง

หน่วยที่ 1				
ชื่อหน่วยการเรียนรู้ : รู้เท่าทันสิทธิเด็ก				
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข				
ตัวชี้วัดระหว่างทาง ส 2.1 ป.5/2 เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก				
แผนการจัด การเรียนรู้ที่	เรื่อง	สาระการเรียนรู้	กรณีศึกษาที่นำมาบูรณาการ	เวลา ชั่วโมง
1	ความเป็นมาและ ความสำคัญของ สิทธิเด็ก	รากฐานและจุดเริ่มต้นของสิทธิเด็ก ที่มุ่งเน้นความเสมอภาคและ การคุ้มครองตามกฎหมาย เพื่อให้เด็ก เติบโตอย่างมีคุณภาพและเป็นกำลัง สำคัญของสังคมในอนาคต	“สิทธิของหนูอยู่ไหนหรืออยู่ที่ใคร มากำหนด?”	2
2	สิทธิในการมีชีวิต รอด	สิทธิพื้นฐานที่จะมีชีวิตรอดปลอดภัย ตั้งแต่เกิดรวมถึงการได้รับบริการ สาธารณสุข และโภชนาการที่ดี ได้มาตรฐาน แม้ในภาวะบกพร่องทาง ร่างกายหรือจิตใจ	“เวทนา เด็กพิการ 3 ขวบ ถูกปล่อย อยู่บ้านลำพัง พ่อค้าต๋าม ต้องทำ มาหากินจำเป็นต้องทิ้งลูกไว้”	2
3	สิทธิที่จะได้รับ การปกป้อง	สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองให้พ้น จากการทารุณกรรม การแสวงหา ผลประโยชน์ในทุกรูปแบบตลอดจนการ ปกป้องตนเองหรือผู้อื่นจากการถูก ละเมิดสิทธิในสถานการณ์ต่าง ๆ	“เจ็บแทนลูก ! ครูใช้ฟุตเหล็กตีหน้า ข้า จ.ลำปาง”	2
4	สิทธิที่จะได้รับ การพัฒนา	สิทธิในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เด็กสามารถ พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ตามวัย	เด็กไม่อิม เพราะต้องแบ่งให้ครูกิน ด้วย โคราช พบ 4 โรงเรียนสอน “ทุจริตอาหารกลางวัน”	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แผนการจัด การเรียนรู้ที่	เรื่อง	สาระการเรียนรู้	กรณีศึกษาที่นำมาบูรณาการ	เวลา ชั่วโมง
5	สิทธิที่จะมี ส่วนร่วม	บทบาทของเด็กนักเรียนในการแสดง ความคิดเห็น การทำกิจกรรมร่วมกับ ชุมชน และการมีส่วนร่วมในตัดสินใจ เรื่องที่กระทบต่อตนเองภายใต้ ความ เคารพสิทธิของผู้อื่น	“ห้วงเด็กดำ 18 ปี ร่วมชุมนุม การเมืองชี้เป้าบาง-เสี่ยงทำผิด กฎหมาย”	2

โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนใช้เวลาจำนวน 2 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 กำหนดประเด็นปัญหา (กรณีศึกษา) เป็นขั้นตอนที่ครูเริ่มต้นด้วยการนำเสนอกรณีศึกษาจากสื่อจริง เช่น ข่าว ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หรือสถานการณ์จำลอง เพื่อสร้างความขัดแย้งทางปัญญา จากนั้นแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ความสะดวกสบาย เก่ง กลาง อ่อน กลุ่มละ 4 คน ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์กรณีศึกษานั้นเพื่อหาประเด็นความขัดแย้ง (15 นาที)

ขั้นที่ 2 เลือกประเด็นปัญหาที่ขัดแย้ง เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่เกิดการขัดแย้งมากที่สุดมา 1 ประเด็น เพื่อการศึกษาทำการค้นคว้าหาข้อมูลหลักฐานมาสนับสนุนในประเด็นปัญหาที่กลุ่มตนเองเลือก (5 นาที)

ขั้นที่ 3 ค้นหาข้อมูล เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในการสืบค้นข้อมูลโดยในขั้นนี้ครูเดินสำรวจตามกลุ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยตั้งคำถามกระตุ้นความใคร่รู้ ตลอดจนชี้แนะคำสั่ง (Prompt) ในการค้นคว้า และสนับสนุนให้นักเรียนหาหลักฐานมาอ้างอิงอย่างมีเหตุผลโดยครูจะไม่เข้าไปชี้นำ แนะนำ หรือบอกคำตอบที่ถูกต้องแก่นักเรียนอย่างเด็ดขาด (15 นาที)

ขั้นที่ 4 พิพาทและอภิปราย เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำข้อมูลมาโต้แย้งกันด้วยเหตุผลและหลักฐานโดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน (25 นาที) ดังนี้

1. แบ่งบทบาท (5 นาที) : แบ่งสมาชิกเป็น สาย A (ฝ่ายสนับสนุน) และ สาย B (ฝ่ายคัดค้าน)
2. นำเสนอและโต้แย้ง (7 นาที) : ทั้งสองฝ่ายนำเสนอหลักฐานของตนเอง
3. สลับมุมมอง (7 นาที) : ครูให้สัญญาณ "Switch!" สลับบทบาทให้ฝ่ายสนับสนุนไปหาเหตุผลคัดค้าน และฝ่ายคัดค้านไปหาเหตุผลสนับสนุนเพื่อทำลายอคติ
4. สังเคราะห์ข้อสรุป (6 นาที) : สมาชิกกลับมารวมกลุ่ม 4 คน เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นกลางที่ดีที่สุด

บทบาทของครู คือ ครูทำหน้าที่สังเกตการณ์ รับฟัง และกระตุ้นให้นักเรียนใช้เหตุผล หากนักเรียนเกิดข้อสงสัยว่าความเห็นใดถูกหรือผิด ครูจะไม่ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาด แต่จะใช้คำถามสะท้อนคิด เพื่อให้นักเรียนประเมินน้ำหนักของหลักฐานและตัดสินใจด้วยวิจารณญาณของสมาชิกกลุ่ม

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบและการประเมินผล เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อสรุปที่ได้จากการโต้แย้งมาสังเคราะห์เป็นแผนผังความคิด (Mind Map) และออกมานำเสนอในรูปแบบ Gallery Walk เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ และทำใบงานเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจ (30 นาที)

ขั้นที่ 6 สรุปและทบทวน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนสำรวจตนเองและชุมชน พร้อมทั้งสืบค้นข่าวที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิเด็กเพิ่มเติมเพื่อถอดบทเรียน จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับโดยเชื่อมโยงกรณีศึกษาสู่การนำไปประยุกต์ใช้ในการปกป้องสิทธิของตนเองในชีวิตจริง (30 นาที)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 5 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการประเมินความเหมาะสม		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
แผนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของสิทธิเด็ก	4.60	0.59	มากที่สุด
แผนที่ 2 สิทธิที่จะมีชีวิตรอด	4.60	0.60	มากที่สุด
แผนที่ 3 สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง	4.56	0.60	มากที่สุด
แผนที่ 4 สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา	4.63	0.57	มาก
แผนที่ 5 สิทธิที่จะมีส่วนร่วม	4.69	0.57	มาก
รวม	4.61	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 5 แผนโดยนำผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายระดับความเหมาะสมเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด พบว่า แผนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของสิทธิเด็ก มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด แผนที่ 2 สิทธิที่จะมีชีวิต มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด แผนที่ 3 สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด แผนที่ 4 สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา มีระดับความเหมาะสมมาก และ แผนที่ 5 สิทธิที่จะมีส่วนร่วม มีระดับความเหมาะสมมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.61 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.58)

2. ผลการศึกษาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา (N = 8)

ความสามารถ ในการคิด เชิงวิพากษ์	ก่อนใช้แผนการจัดการเรียนรู้			หลังใช้แผนการจัดการเรียนรู้			ร้อยละ คะแนน พัฒนาการ	ระดับ พัฒนาการ
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
องค์ประกอบที่ 1								
ความสามารถสรุปความ (9 คะแนน)	2.25	0.43	ควรปรับปรุง	6.13	0.60	ดี	57.48	สูง
องค์ประกอบที่ 2								
ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (9 คะแนน)	2.38	0.48	ควรปรับปรุง	5.75	0.66	ดี	50.91	ปานกลาง
องค์ประกอบที่ 3								
ความสามารถในการอนุมาน (9 คะแนน)	2.63	0.48	ควรปรับปรุง	6.25	0.66	ดี	56.83	สูง
องค์ประกอบที่ 4								
ความสามารถในการตีความ (9 คะแนน)	2.63	1.00	ควรปรับปรุง	5.50	0.87	ดี	45.05	ปานกลาง
องค์ประกอบที่ 5								
ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง (9 คะแนน)	1.75	0.66	ควรปรับปรุง	5.88	0.60	ดี	56.97	สูง
รวม	11.63	1.41	ควรปรับปรุง	29.50	1.66	ดี	53.55	สูง

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา

โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ก่อนจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 11.63 อยู่ในระดับควรปรับปรุง และคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์หลังจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา เท่ากับ 29.50 อยู่ในระดับดี และมีคะแนนร้อยละพัฒนาการ เท่ากับ 53.55 แปลผลได้ว่า มีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าความสามารถสรุปความมีคะแนนร้อยละพัฒนาการมากที่สุด เท่ากับ 57.48 แปลผลได้ว่าระดับพัฒนาการสูง และ ความสามารถที่มีคะแนนร้อยละพัฒนาการรองลงมา คือ ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง มีคะแนนร้อยละพัฒนาการ 56.97 แปลผลได้ว่าระดับพัฒนาการสูง ความสามารถในการอนุมาน มีคะแนนร้อยละพัฒนาการ เท่ากับ 56.83 แปลผลได้ว่ามีระดับพัฒนาการสูง ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น มีคะแนนร้อยละพัฒนาการ เท่ากับ 50.91 แปลผลได้ว่ามีระดับพัฒนาการปานกลาง และ ความสามารถในการตีความ มีคะแนนร้อยละพัฒนาการ เท่ากับ 45.05 แปลผลได้ว่ามีระดับพัฒนาการปานกลาง ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

สำหรับการอภิปรายผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้จำแนกประเด็นเป็นดังนี้

1. ผลการสร้างและประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกเนื้อหาความรู้ออกเป็น 5 เรื่อง แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 ชั่วโมง โดยนำผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลระดับความเหมาะสม พบว่า โดยรวมแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.58) ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของกลุ่มสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และคำอธิบาย ของสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระชับ ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ เนื้อหามีการแบ่งได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหามีความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมตามระดับขั้นของผู้เรียน มีการบูรณาการเชื่อมโยงกับกรณีศึกษาจากสื่อในชีวิตประจำวัน หรือจากเหตุการณ์ และของจริง เช่น ข่าวหนังสือพิมพ์ ข่าวจากโทรทัศน์ ข่าวจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียน เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำและมีส่วนร่วมในกิจกรรม อีกทั้งเนื้อหาที่ได้เรียนเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสื่อในชีวิตประจำวัน สังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ ทำให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ มองเห็นถึงการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับทศนา ขมมณี (2562) กล่าวถึงการนำรายละเอียดของรายวิชาสร้างให้เป็นรูปแบบหรือสร้างให้เกิดความสอดคล้องกัน หรือสร้างความรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกัน สามารถต่อยอดและนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ สอดคล้องกับ บุญเลี้ยง ทูมทอง (2559) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่าเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานให้เกิดความสมบูรณ์ มีความหมาย มีความหลากหลาย สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ของชีวิตทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์รอบด้าน เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถนำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตให้เป็นสุขได้ทั้งในสังคมปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับพัชรมน ผลประพุดติ และวิวัฒน์ เพชรศรี (2561) กล่าวถึง การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงศาสตร์และสาระการเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน อย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้อื่น อีกทั้งยังสัมพันธ์กับองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามที่ภทรา อุ่นทินกร (2564) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีความคล้ายกัน ประกอบด้วย

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ จำนวนชั่วโมงของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ และเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ เวิน ริทส์นโส (2565) ที่ได้ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาและทฤษฎีการสร้างสรรคด้วยปัญญา ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการประกอบด้วย 1) มาตรฐานการเรียนรู้ 2) ตัวชี้วัด 3) สารสำคัญ 4) สารการเรียนรู้ 5) จุดประสงค์การเรียนรู้ 6) หลักฐานการเรียนรู้ (ชิ้นงาน/ภาระงาน) 7) กิจกรรมการเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 9) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แต่ละแผนมีขั้นตอนการบูรณาการ 5 ขั้นตอนได้แก่ ระดมความคิดสู่การสร้างแรงบันดาลใจ ค้นคว้าความรู้มุ่งสู่เป้าหมาย วางแผนและพัฒนา ประเมินคุณค่าและแก้ไข และนำเสนอผลงานผานสิ่งใหม่ โดยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการที่หลากหลายและท้าทาย

2. ผลความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับกรณีศึกษา ภาพรวมพบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอยู่ในระดับดี โดยแต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบมีคะแนนดังนี้ 1. คะแนนความสามารถสรุปความอยู่ในระดับดี 2. ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น อยู่ในระดับดี 3. ความสามารถในการอนุมาน อยู่ในระดับดี 4. ความสามารถในการตีความ อยู่ในระดับดี และ 5. ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง อยู่ในระดับดี ซึ่งแต่ละองค์ประกอบได้มีค่าเฉลี่ยคะแนนที่สูงขึ้นก่อนการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ สามารถอภิปรายผลความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

ประการแรก อิทธิพลของกระบวนการพิพาทเชิงสร้างสรรค์ จากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนพบว่า นักเรียนมีความตื่นตัวในการสืบค้นข้อมูลด้านสิทธิเด็กมาหักล้างกัน และเปลี่ยนพฤติกรรมจากการใช้เพียงความรู้สึกหรืออคติส่วนตัวในการตัดสินปัญหาเป็นการอ้างอิงข้อกฎหมายและหลักฐานเมื่อต้องสวมบทบาทเป็นฝ่ายเสนอและฝ่ายค้าน ซึ่งสาเหตุที่ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนสูงขึ้นเป็นเพราะผู้ศึกษาได้ออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกเป็นผู้แสวงหาข้อเท็จจริงและตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson & Johnson ที่ว่าการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เผชิญหน้าทางความคิดผ่านข้อมูลหรือกรณีศึกษาที่ขัดแย้งกัน จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสภาวะความไม่สมดุลทางปัญญา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการบีบบังคับให้ผู้เรียนต้องพยายามสืบค้นข้อมูลอย่างลึกซึ้ง หาเหตุผลและหลักฐานมาสนับสนุนข้อเท็จจริง เพื่อปรับโครงสร้างทางปัญญาของตนเอง จนนำไปสู่การสร้างข้อสรุปที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ความสอดคล้องของขั้นตอนการสอนกับระดับพัฒนาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ความสามารถในการสรุปความ มีพัฒนาการสูงสุด ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า จากกระบวนการจัดกิจกรรมในชั้นที่ 6 สรุปและทบทวนของการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดร่วมกันหลังจากผ่านกระบวนการถกเถียง และได้แย้งอย่างเข้มข้น ดังพฤติกรรมต่อไปนี้ นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาหลักและบุคคลที่เกี่ยวข้องในกรณีศึกษาได้อย่างตรงประเด็น ดังที่นักเรียนคนที่ 1 ได้สะท้อนว่า "สรุปประเด็นสำคัญได้ว่าเด็กผู้ชายในข่าวถูกละเมิดสิทธิในการได้รับการปกป้องค่ะ เพราะเขาถูกนายจ้างบังคับให้ทำงานหนัก" ควบคู่ไปกับความสามารถในการสรุปประเด็นของความขัดแย้งดังที่นักเรียนคนที่ 2 ระบุว่า "ฝ่ายหนึ่งมองว่าเด็กควรช่วยพ่อแม่ทำงาน แต่อีกฝ่ายมองว่างานนั้นหนักเกินไปและไปละเมิดสิทธิที่จะได้รับการพัฒนาของเด็กค่ะ" การได้ทบทวนประสบการณ์และจัดระเบียบข้อมูลดังกล่าว ทำให้นักเรียนสามารถรวบรวมประเด็นและสรุปสาระสำคัญของปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลรองรับที่หนักแน่น

ประการที่สาม ข้อจำกัดและจุดที่ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยด้านที่มีพัฒนาการน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการตีความ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า แม้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะเริ่มมีพัฒนาการในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะแล้ว แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านประสบการณ์ชีวิตหรือคลังคำศัพท์ในการตีความสถานการณ์ หรือเจตนาแฝงที่ซับซ้อนในกรณีศึกษา เช่น ในระยะเริ่มต้นของการวิเคราะห์กรณีศึกษา นักเรียนมักตีความสถานการณ์ตามค่านิยมเดิมหรือมองเพียงผิวเผิน ดังที่นักเรียน

คนที่ 7 ได้ให้ข้อมูลว่า "ตอนแรกหนูคิดว่าพ่อแม่ดีลูกเพราะรักและอยากสั่งสอน" ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนต้องใช้ความพยายามและเวลาอย่างมากในการก้าวข้ามความคุ้นเคยเดิม เพื่อตีความใหม่ผ่านมุมมองด้านสิทธิได้ว่าการกระทำที่รุนแรงเกินกว่าเหตุนั้นไม่ใช่การสอน แต่เป็นการละเมิดสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง การจะพัฒนาความสามารถด้านการตีความให้ถึงระดับดีมากนั้น จึงต้องอาศัยการฝึกฝนวิเคราะห์กรณีศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น การอ่านข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ หรือ สื่อออนไลน์ก่อนการจัดการเรียนการสอนและในชั่วโมงโฮมรูม และใช้ระยะเวลาที่มากกว่าการจัดกิจกรรมเพียง 5 แผนการจัดการเรียนรู้

นอกจากนี้ การนำกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและบริบทในจังหวัดที่นักเรียนอาศัยอยู่เข้ามาบูรณาการทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ มองเห็นวิธีการนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติและพฤติกรรม กิจกรรมนี้ยังส่งเสริมเจตคติของการเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์รอบตัวอย่างมีวิจารณญาณตระหนักในปัญหาของท้องถิ่น และพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนมุมมองที่แตกต่างด้วยสันติวิธี อีกทั้งยังฝึกทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความหลากหลายทางความคิด ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถวิพากษ์ข้อมูลได้อย่างตรงไปตรงมาและยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น อันเป็นรากฐานสำคัญของการทำงานร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับเนตรดาว ใจจันทร์ (2558) ที่กล่าวว่าโดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทฤษฎีการพิพาทเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนได้สูงขึ้น มีความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการร่วมกิจกรรมที่ดีขึ้นที่พัฒนาขึ้นส่งเสริม การฝึกปฏิบัติจริงและพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การสื่อสาร การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และทักษะชีวิต ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับ วิศรุต อินทร์เลี้ยง (2558) กล่าวว่า การใช้การจัดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีนี้มีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการปกติทั้งในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และทักษะการโต้แย้งในกลุ่ม นอกจากนี้ ยังมีการประเมินความสามารถของนักเรียนในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการใช้แนวคิดการพิพาทเชิงสร้างสรรค์สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจที่มีเหตุผลของผู้เรียนได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับที่ เบญจรัตน์ ใจบาน (2562) กล่าวว่า การใช้กลวิธีพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษาช่วยเพิ่มทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน โดยนักเรียนที่เรียนในลักษณะนี้มีทักษะการทำงานกลุ่มที่สูงขึ้นหลังจากกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงทักษะในการวางแผน การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ และการแก้ปัญหา ความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษาเหล่านี้บ่งชี้ว่าการเรียนรู้ที่ใช้กรณีศึกษาและแนวคิดพิพาทเชิงสร้างสรรค์เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอที่ได้จากการศึกษา

1. ครูควรเลือกสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งในเชิงจริยธรรมหรือสิทธิที่ไม่มีคำตอบถูกผิดชัดเจนเพียงคำตอบเดียว เพื่อกระตุ้นให้เกิดการค้นหาเหตุผลมาโต้แย้งอย่างเข้มข้น สอดคล้องกับหัวใจของแนวคิดการพิพาทเชิงสร้างสรรค์
2. ครูควรแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่มีความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด โดยไม่ด่วนตัดสินหรือแสดงท่าทีเอนเอียงไปกับเหตุผลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตัวอย่างพฤติกรรมของผู้สอน เช่น การใช้คำถามกระตุ้นความคิดแทนการบอกคำตอบ เช่น "นักเรียนมีกฎหมายหรือข่าวสารใดมาสนับสนุนความคิดนี้บ้าง?" หรือ "ฝ่ายค้านมีมุมมองต่อหลักฐานชิ้นนี้อย่างไร?" รวมถึงการควบคุมเวลาของแต่ละฝ่ายให้เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ก่อนเริ่มกิจกรรมครูต้องสร้างข้อตกลงร่วมกันอย่างชัดเจนว่า "การโต้แย้งในกิจกรรมนี้คือการสู้กันด้วยเหตุผลและข้อมูล ไม่ใช่การโจมตีตัวบุคคลหรือการทะเลาะเบาะแว้ง" เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนกล้าที่จะคิดเชิงวิพากษ์และรับฟังมุมมองที่แตกต่างอย่างใจกว้าง

3. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้และเครื่องมือสืบค้นข้อมูลที่หลากหลายในระหว่างขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริง เช่น ข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ บทความออนไลน์ หรืออินโฟกราฟิกสรุปข้อกฎหมายสิทธิเด็ก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนักเพียงพอมาใช้ในการประเมินข้อโต้แย้งของตนเองและฝ่ายตรงข้าม ซึ่งกระบวนการสืบค้นและคัดกรองข้อมูลอย่างรอบด้านนี้ ถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้แนวคิดนี้ในสาระเศรษฐศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ เช่น สาระเศรษฐศาสตร์ ในหัวข้อ "การตัดสินใจใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนในการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อสร้างรายได้กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน" หรือ สาระประวัติศาสตร์ ในหัวข้อ "การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานหรือตำนานท้องถิ่นที่มีข้อมูลขัดแย้งกัน" ซึ่งเป็นประเด็นที่มีมุมมองหลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถาม ชั่งน้ำหนักข้อมูล และใช้เหตุผลเชิงตรรกะที่เหมาะสมกับวัย

2. ควรศึกษาการพัฒนาสื่อประเภทกรณีศึกษามัลติมีเดีย หรือ สถานการณ์จำลอง เช่น สื่อการ์ตูนเคลื่อนไหวที่เล่าเรื่องราวความขัดแย้งใกล้ตัว สถานการณ์จำลองผ่านบอร์ดเกมหรือเกมการศึกษา และ คลิปวิดีโอสั้นที่จำลองสถานการณ์หรือข่าวสารที่เกิดขึ้นจริงในสังคมหรือชุมชนที่เด็กคุ้นเคย โดยใช้ร่วมกับแนวคิดการพิพาทเชิงสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาผลการพัฒนาต่อความสนใจและระดับการคิดวิพากษ์ในระดับที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2545). *เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิตนา แคมมณี, และคณะ. (2548). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ: องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตรดาว ใจจันทร์. (2558). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการพิพาทเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างเสริมความเป็นพลเมืองในประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), (มกราคม - มีนาคม).
- เบญจรัตน์ ใจบาน. (2562). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้กรณีศึกษาที่มีต่อทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ทริบเพิ้ลกรุ๊ป.
- พัชรมน ผลประพฤติ และวิวัฒน์ เพชรศรี. (2561). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. *วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*, 1(1), 37-54.
- พิชชากร บุรุษพัฒน์. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารแห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(1), 127-141.

- ภัทรา อุ่นทินกร. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างทักษะ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาของ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(12), 49–59.
- วิศรุติ อินทร์เลี้ยง. (2558). การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เจน รัชต์นโส. (2565). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2568). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567. <https://www.niets.or.th/th/content/view/26143>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). ผลการประเมิน PISA 2022. PISA THAILAND. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 2843 – 2854.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2562). หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ สุขุมเพชร. (2559). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (2002). *Circles of learning: Cooperation in the classroom*. Interaction Book Company.
- Lau, J. (2011). *An introduction to critical thinking and creativity: Think more, think better*. New Jersey: John Wiley & Son.
- Mehta, S., et al. (2018). *Assessing Omani university entrants' critical thinking skills with the Cornell Class-Reasoning Test Form X*. Sultan Qaboos University.
- Watson, G., & Glaser, E. M. (1980). *Watson-Glaser critical thinking appraisal: Manual*. The Psychological Corporation